

Asia: VN/301/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua jäsenistölleen tärkeiden sairausvakuutuslain mukaisten matkojen enimmäishintasääntelystä. Muutettaessa väliaikainen toimintakäytäntö laintasoisesti pysyväksi toimintakäytännöksi tulee samanaikaisesti ratkaista tämänhetkiset epäkohdat, jotta oikea-aikainen pääsy terveydenhuollon palveluihin turvataan.

Hallituksen esitysluonnos koskee pelkästään lakilisäystä siitä, että asetuksella säädettäisiin Kelamatkojen enimmäistaksasta takseille. Invalidiliitto toivoo, että hallituksen esitystä valmisteltaessa muutettaisiin lakia muiltakin osin. Hallituksen esitysluonnos lopettaisi väliaikaisen järjestelmän jatkamisen mutta ei konkreettisesti muuta syntynyttä toimintakäytäntöä asetuksen osalta. Esitetty lakilisäys ei muuta korvauskäytänteitä. Sen sijaan esitys vahvistaa nykykäytännön jatkuvuuden, jossa vuosittain määritellään näennäisesti Kelan sopimuskautiin yhteydessä oleva sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen enimmäishinta. Tämä lakimuutos ei riitä varmistamaan sille määritettyä tavoitetta, turvata vakuutettujen hoitoon pääsy.

Viitaten keväällä 2025 Owalgroupin tekemään selvitykseen Kelan taksipalveluiden hintasäätelystä, nykytilanne edellyttää laajempaa muutosta. Keskeistä on oikeanlaisen kaluston riittävyys sairausvakuutuslain perusteella tehtäviin matkoihin. Tämä huoli nousi vahvasti esiin myös marraskuussa 2022 Invalidiliiton selvityksessä, jossa vastaajina oli Kela-matkoja tekeviä henkilöitä. Nyt sairausvakuutuslakia koskeva esitysluonnos vahvistaa tulkintamme mukaan välityskeskusten asemaa eikä vahvista taksipalvelutuottajien valmiuksia panostaa palvelutasoon tai uudistaa kalustoaan.

Em. Invalidiliiton selvityksessä tuli esiin epäselvyyksiä omavastuuosuuksien perinnässä. Omavastuuosuuksia pidettiin myös korkeina. Erilaisten kalenterivuosittain määräytyvien maksukattojen vaikutukset runsaasti terveydenhuollon palveluja ja lääkkeitä tarvitsevien ihmisten

kohdalla kasaavat maksuja alkuvuoteen aiheuttaen mm. toimeentulotuen tarpeen kasvua. Omavastuiden laskuttamisen siirtäminen Kelalle voisi olla keino keventää terveydenhuollon maksukatoista aiheutuvaa maksutaakkaa, jos Kela-matkojen omavastuiden laskutusta myöhennettäisiin.

Nykyisessä kilpailutavassa välityskeskus tarjoaa hinnan, jolla palvelu tuotetaan. Lakiesitys ei vakauta taksipalvelujatuottajien asemaa, koska nämä olisivat edelleen sopimussuhteessa välityskeskukseen. Näiden toimijoiden keskinäisiin sopimussisältöihin ei lakiesityksellä pyritä eikä pystytä vaikuttamaan. Invalidiliitto pitää tärkeänä, että lakimuutos edistäisi taksipalvelutuottajien mahdollisuutta saada kohtuullinen korvaus ajetuista kyydeistä. Nyt esitetty lakimuutos ei tätä tekisi. Toimivat ja luotettavat sekä asianmukaisella kalustolla suoritettut terveydenhuollon taksimatkat ovat asiakkaille välttämättömiä. Taksien saatavuus on turvattava koko Suomen alueella. Kohtuullinen korvaustaso taksipalvelutuottajille varmistaa matkojen toteutumisen ja mahdollistaa monelle vammaiselle tai pitkäaikaisesti sairaalle pääsyn terveydenhuollon palveluihin. Tämä edellyttää vähintäänkin enimmäishintaa määrittävän asetuksen muokkaamista siten, että kohtuullinen korvaustaso taksipalvelutuottajille toteutuu ja mahdollistaa asianmukaisen kaluston hankinnan ja ylläpidon. Kilpailutusmenettelyä on syytä tarkistaa. Invalidiliitto ehdottaa rekisteröintimenettelyn arvioimista vaihtoehtona nykyiselle kilpailutukselle.

Nykykäytäntö on ollut sidoksissa Kelan ja välityskeskusten sopimuskauteen ja siihen kytkeytyneisiin optioihin. Voimassa oleva sopimuskausi optiokausineen päättyy 31.12.2026. Invalidiliitto pitää välttämättömänä, että enimmäishintasäätelyä koskeva asetus varmistaa viimeistään 1.1.2027 alkaen taksipalveluntuottajalle asianmukaisen korvaustason huomioiden perus-, ajomatka- ja odotusmaksun sekä avustamislisän. Asianmukainen korvaustaso edistää taksien saatavuutta ja siten osaltaan varmistaa vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden ihmisten oikeutta terveydenhuoltoon.

Invalidiliitto näkee perusteltuna, että isojen esteettömien autojen kohdalla autojen hankintahinta ja ylläpitokustannukset huomioiden taksaluokan korotuksen taksaluokkaan II perusteltua. Lisäksi pidämme tärkeänä, että odotus- ja avustamismaksut vastaavat tosiasiallista ajankäyttöä.

Lopuksi viittaamme vammaisjärjestöjen osallistamiseen prosessiin YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 4 kohta 3:” Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.

Saksanen Riitta
Invalidiliitto ry